

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ДОБРОВІЛЬНОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

LEGAL REGULATION OF TAXATION OF VOLUNTARY HEALTH INSURANCE ACTIVITIES: PROBLEMS AND DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT

Чеховська І.В., д.ю.н., професор,
професор кафедри цивільного права та процесу
Державний податковий університет

У статті набуло подальшого розвитку обґрунтування пропозицій щодо доцільності запровадження добровільного медичного страхування (далі – ДМС) в Україні. Доведено доцільність удосконалення правового регулювання оподаткування діяльності з ДМС. Проаналізовано види ДМС: медичне страхування (безперервне страхування здоров'я), страхування здоров'я на випадок хвороби і страхування медичних витрат. Встановлено, що ДМС здійснюється на основі договору медичного страхування, договору страхування на випадок хвороби або договору страхування медичних витрат. Досліджено предмет таких договорів. Виокремлено їх особливості.

Досліджено алгоритм застосування податкових преференцій для підприємств, установ, організацій, які сплачують страхові платежі за договорами ДМС. Встановлено, що він є складним і часто змінюється у зв'язку з чим не заохочує роботодавців до укладання договорів ДМС для своїх працівників, а також обмежує у доступні до вільного вибору послуг з ДМС.

Здійснено аналіз співвідношення понять «договір медичного страхування» наведений у Законі України «Про страхування» і Податковому кодексу України (далі – ПКУ). Доведено, що тлумачення поняття наведеного у ПКУ значно звужує вибір суб'єктів – надавачів послуг з ДМС, що також обмежує у реалізації права на вибір з боку страхових компаній і страховальників і призводить до того, що страховальник (роботодавець) може потрапити в ситуацію коли укладений договір відповідає вимогам 14.1 52-1 п. 14.1 ст. 14 ПКУ або не відповідає, що має різні податкові наслідки.

Обґрунтовано доцільність уніфікації дефініції у напрямку гарантування права на вільний вибір медичних послуг і послуг ДМС. Запропоновано внести зміни у пп. 14.1 52-1 п. 14.1 ст. 14 ПКУ взявши за основу зміст поняття наведеного уч. 1 ст. 6 Закону України «Про страхування».

Ключові слова: медичне страхування, договір медичного страхування, оподаткування, медичні послуги, оподаткування діяльності з добровільного медичного страхування, податкові органи, страховальник, страховик.

The article further develops the justification of proposals on the feasibility of introducing voluntary health insurance (hereinafter referred to as VHI) in Ukraine. The feasibility of improving the legal regulation of taxation of VHI activities is proven. Types of VHI are analyzed: medical insurance (continuous health insurance), health insurance in case of illness and medical expenses insurance. It is established that VHI is carried out on the basis of a medical insurance contract, a health insurance contract or a medical expenses insurance contract. The subject of such contracts is studied. Their features are highlighted.

The algorithm for applying tax preferences for enterprises, institutions, organizations that pay insurance premiums under VHI contracts is studied. It is established that it is complex and often changes, and therefore does not encourage employers to conclude VHI contracts for their employees, and also limits the VHI services available for free choice.

The analysis of the correlation of the concepts of "health insurance contract" given in the Law of Ukraine "On Insurance" and the Tax Code of Ukraine (hereinafter – TCU) was carried out. It was proved that the interpretation of the concept given in the TCU significantly narrows the choice of entities – providers of VHI services, which also limits the exercise of the right to choose by insurance companies and policyholders and leads to the fact that the insured (employer) may find himself in a situation where the concluded contract meets the requirements of 14.1 52-1, clause 14.1 of Article 14 of the TCU or does not, which has different tax consequences.

The expediency of unifying the definition in the direction of guaranteeing the right to free choice of medical services and VHI services is substantiated. It is proposed to make changes to clause 14.1 52-1, clause 14.1 of Article 14 of the TCU based on the content of the concept given in clause 1 of Article 6 of the Law of Ukraine "On Insurance".

Key words: health insurance, health insurance contract, taxation, medical services, taxation of voluntary health insurance activities, tax authorities, insured, insurer.

Актуальність. Медична реформа, яка триває в Україні і досі, почалась із пошуку оптимальної моделі охорони здоров'я. Незважаючи на спроби реформування галузі у період з 1993 по 1997 роки, який був пов'язаний із введенням елементів ринкової економіки у сферу охорону здоров'я, оголошенням на підставі Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо поліпшення медичної допомоги населенню України» [1] 2001 року – роком охорони здоров'я, прийняття Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002–2011 роки» [2], Галузевої програми стандартизації медичної допомоги на період до 2020 р. [3] та інших нормативно-правових актів подолати проблеми, які виникли в сфері охорони здоров'я, а це: незадовільний стан здоров'я населення; недостатнє медикаментозне і матеріально-технічне забезпечення закладів охорони здоров'я; нерациональна організація системи надання медичної допомоги тощо стало неможливим через існуючу ще з радянських часів модель охорони здоров'я, розробленою О.М. Семашко. Ця модель базувалась на стабільному державному фінансуванні і була спрямована, переважно, на формування централізованої

медичної системи, здатної боротися з епідеміями, охорону материнства та дитинства, ліквідацію соціальних чинників хвороб, залучення громадськості до справи охорони здоров'я. У результаті розвитку ринкових відносин в країні така модель поступово втрачала свою актуальність через суттєве зменшення бюджетних коштів на фінансування галузі. Відтак, незважаючи на державні гарантії надання безоплатної медичної допомоги [4] і рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення ч. 3 ст. 49 Конституції України (справа про безоплатну медичну допомогу) від 29.05.2002 р. [5], така допомога фактично перестала надаватись [6, с. 32]. Розуміючи необхідність реформування суспільних відносин у сфері охорони здоров'я МОЗ України у 2014 році утворює Стратегічну дорадчу групу з питань реформування системи охорони здоров'я в Україні основним завданням якої було визначено «планування та організаційний супровід побудови нової національної системи охорони здоров'я в Україні» [7]. Така система, на думку членів Стратегічної дорадчої групи, мала поєдну-

вати елементи моделі О.М. Семашко (радянська модель) і Беверіджа (англійська модель), згідно з якою оплата роботи лікаря залежить від кількості зареєстрованих пацієнтів, яких він обслуговує.

У 2016 році було затверджено Концепцію реформи фінансування системи охорони здоров'я на основі моделі державного солідарного медичного страхування громадян з використанням для цього коштів, акумульованих у державному бюджеті [8]. Така модель передбачала розвиток як обов'язкового медичного страхування в Україні, так і добровільного.

Проте обов'язкове медичне страхування в Україні не запроваджено, незважаючи на його легітимізацію з 1996 року (ст. 7 Закону України «Про страхування» [9]), а розвиток добровільного медичного страхування є незначним [10]. У зв'язку з цим виникає питання доцільності дослідження проблем, що перешкоджають розвитку добровільного медичного страхування в країні і в, першу чергу, варто звернути увагу на правове регулювання оподаткування діяльності суб'єктів добровільного медичного страхування – надавачів таких послуг в частині дослідження ефективності податкових інструментів щодо стимулювання до розвитку послуг добровільного медичного страхування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема оподаткування страхової діяльності в цілому досліджувалась багатьма вітчизняними і зарубіжними ученими, серед яких виокремлюємо праці О.С. Новосьолової [11], К.Ф. Ковальчука, Л.В. Петрової [12], Д.В. Поповича, А.В. Геріло, М.Б. Костіва [13], О.В. Тимошук [14], О.С. Сидоренко [15], О.Б. Пономарьова, А.О. Синюк, А.Т. Підгірного [16], Кей Пестайни, Рейни Уоллес, Мишель Лонг [17] та інших учених.

Проблеми і перспективи розвитку медичного страхування в Україні стали предметом дослідження О.Б. Чорномаз [18], Ю.В. Шевчук [19], А.Д. Барзилович [20] та інших [21; 22; 23; 24]. Становлення і розвиток, а також особливості медичного страхування досліджено у працях О.В. Россильної, А.С. Головачової [25], І.Д. Самошкіної [26], Н.Я. Климук [27], Н.М. Петечел [28] та інших учених. Іноземний досвід правового регулювання медичного страхування як обов'язкового, так і добровільного представлений у працях О.С. Сокирко, І.А. Кобзар, І.С. Ханалієвої [29], Т.А. Костенко, В.В. Стоколук, Л.О. Заволоки [30], М.М. Букевича [31] тощо.

Водночас проблематика правового регулювання оподаткування діяльності з добровільного медичного страхування вітчизняними ученими не вивчалась. У зв'язку з цим вважаємо обраний напрям дослідження актуальним.

Мета статті. На підставі аналізу діючого законодавства, наукових праць і роз'яснень податкових органів та інших емпіричних даних проаналізувати діючий правовий алгоритм оподаткування діяльності з ДМС. Виокремити його недоліки та запропонувати напрями удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Добровільне медичне страхування в Україні здійснюється на основі Закону України «Про страхування» [9], зокрема ст. 6, у якій законодавцем визначено його зміст і види. А до ознак добровільного медичного страхування (далі – ДМС) відносять те, що воно здійснюється на основі вільного волевиявлення сторін; має на меті отримання якісної медичної допомоги; передбачає певні умови, що визначаються угодою сторін такі як ціна, якість медичних послуг, обсяг страхового покриття тощо; передбачає чіткий строк дії. Отже, добровільне медичне страхування здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком, а конкретні умови страхування визначаються при укладенні договору страхування.

У частині 4 статті 6 Закону України «Про страхування» [9], серед видів виокремлено медичне страхування (безперервне страхування здоров'я) (пункт 3), страхування

здоров'я на випадок хвороби (пункт 4) і страхування медичних витрат (пункт 21). Відтак добровільне медичне страхування здійснюється на основі договору медичного страхування, договору страхування на випадок хвороби або договору страхування медичних витрат.

Предметом договорів ДМС (безперервного страхування здоров'я) і страхування здоров'я на випадок хвороби є «майнові інтереси, пов'язані зі здоров'ям та працездатністю страхувальника або третьої особи, визначеної страхувальником у договорі страхування за її згодою» [32, с. 566]. Проте при укладанні договору ДМС (безперервного страхування здоров'я) страховик зобов'язаний здійснити страхову виплату (це може бути страховий платіж, страховий внесок чи страхова премія), згідно умов такого договору, а за договором страхування здоров'я на випадок хвороби страховик за встановлену у такому договорі суму має здійснити страхову виплату у розмірі страхової суми або її частини у випадку смерті страхувальника чи застрахованої особи, тимчасової втрати непрацездатності, встановлення інвалідності внаслідок хвороби або у випадку захворювання на хворобу, передбачену цим договором.

Предметом договору добровільного страхування медичних витрат є також майнові інтереси, пов'язані зі здоров'ям та працездатністю страхувальника або третьої особи, проте для настання обов'язків страховика стосовно страхових виплат потрібно документально підтвердити медичні витрати, які пов'язані із настанням страхового випадку під час здійснення страхувальником чи застрахованою особою подорожі (поїздки).

Слід зазначити, що суб'єкти надання послуг з ДМС можуть пропонувати, як слушно зазначає В.Ю. Стеценко, більш якісні медичні послуги, які передбачають вибір лікаря, медичної установи, додаткове консультування різних спеціалістів тощо; компенсацію витрат на придбання лікарських препаратів; послуги сервісного характеру» тощо [32, с. 564–565].

Проте, незважаючи на сучасні реалії недофінансування галузі і можливість через стимулювання розвитку ДМС отримати додаткові кошти для медичних установ заходи щодо стимулювання діяльності з добровільного медичного страхування практично не здійснюються. Йдеться насамперед про податкові преференції для підприємств, що здійснюють добровільне медичне страхування своїх працівників і суб'єктів, які надають страхові послуги з добровільного медичного страхування.

Наразі, алгоритм застосування податкових преференцій для підприємств, установ, організацій, які сплачують страхові платежі за договорами ДМС часто змінюється і є складним. Свідченням цього є багаточисельні запити і роз'яснення працівників Державної податкової служби України [33; 34; 35]. Так, з метою застосування пільги і зменшення бази нарахування ПДФО та Військового Збір, на 30% до 1 січня 2023 року зменшувалась нарахована заробітна плата працівнику за місяць. Такий висновок можна зробити виходячи з роз'яснення Державної податкової служби України [36]. Наразі згідно п.п. «в» п.п. 164.2.16 Податкового кодексу України [37] до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включається сума страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), у тому числі, за договорами добровільного медичного страхування сплачена будь-якою особою – резидентом за платника податку чи на його користь, крім сум, що сплачуються роботодавцем-резидентом за свій рахунок за договорами недержавного пенсійного забезпечення платника податку та/або за договорами добровільного медичного страхування в межах 30% нарахованої заробітної плати такому працівнику [38].

Відтак, сума страхових внесків, сплачена роботодавцем – резидентом за свій рахунок на користь працівника за договорами добровільного медичного страхування

в межах 30% нарахованої заробітної плати такого працівника, не оподатковується податком на доходи фізичних осіб, а у разі перевищення вказаного розміру, сума такого перевищення включається до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу фізичної особи та оподатковується податком на доходи фізичних осіб за ставкою 18%, військовим збором за ставкою 1,5%.

Відтак, роботодавці не зацікавлені у перевищенні вказаних відсотків, що значно обмежує у доступі до послуг ДМС [35].

Обмежує доступ до вільного вибору послуг з ДМС і тлумачення змісту договору медичного страхування, що міститься у Податковому кодексі України (далі – ПКУ). Так, договір ДМС, згідно пп. 14.1 52-1 п. 14.1 ст. 14 ПКУ це «договір страхування, який передбачає страхову виплату, що здійснюється закладам охорони здоров'я у разі настання страхового випадку, пов'язаного із хворобою застрахованої особи або нещасним випадком. Такий договір має також передбачати мінімальний строк його дії один рік та повернення страхових платежів виключно страхувальнику при достроковому розірванні договору» [37]. Відтак, для застосування передбачених в ПКУ норм необхідно, щоб договір ДМС відповідав певним вимогам. Він повинен передбачати страхову виплату при настанні страхового випадку тільки закладу охорони здоров'я; укладатись на строк не менше року; передбачати повернення страхових платежів при достроковому розірванні виключно роботодавцю – страхувальнику.

Натомість договори з ДМС, які наразі пропонують страхові компанії містять більш загальні умови, відносно однотипні і є такими, які спрямовані, перш за все, на інтереси страхувальника чи застрахованого. Вони переважно не орієнтовані (не передбачають) виплати тільки закладам охорони здоров'я. Окрім того, страхові компанії також враховують побажання клієнтів при укладанні ДМС. Відтак виникає ситуація, коли має місце більш вузьке тлумачення договору страхування у ПКУ на відміну від його визначення у Законі України «Про страхування». Це призводить до того, що страхувальник (роботодавець) може потрапити в ситуацію коли укладений договір відповідає вимогам 14.1 52-1 п. 14.1 ст. 14 ПКУ [37] або не відповідає, що має різні податкові наслідки.

У першому випадку не буде оподатковуватись ПДФО та військовим збором сума, сплачена роботодавцем-резидентом за свій рахунок за договорами ДМС в межах 30% нарахованої заробітної плати працівнику (пп. «в» пп. 164.2.16 п. 164.2 ст. 164 ПКУ[37]). Також не буде оподатковуватись ЄСВ платіж згідно з договором ДМС працівника (п. 2 розділ 2 Постанови КМУ [39]). Однак є певні нюанси, неврахування яких призводить до порушення алгоритму і порушення виплат внаслідок яких роботодавець може не тільки втратити частину коштів, але й витратити багато часу на взаємодію із податковими органами. Йдеться насамперед про такі ситуації, коли сума внесків, сплачених роботодавцем за договорами добровільного медичного страхування авансом за весь рік (квартал), яка в місяці перерахування перевищує 30% нарахованої заробітної плати працівнику, оподатковується ПДФО та військовим збором. І якщо роботодавцем сплачується сума внесків за договорами добровільного медичного страхування, але дохід у вигляді заробітної плати ще не нараховувався таким роботодавцем, то сума таких внесків оподатковується в повному обсязі без урахування положень пп. «в» пп. 164.2.16 п. 164.2 ст. 164 ПКУ[37].

Також варто врахувати і нюанси при наявності лікарняних при розрахунку 30% ліміту. Їх не можна враховувати при розрахунку ліміту 30% нарахованої заробітної плати згідно пп. «в» пп. 164.2.16 п. 164.2 ст. 164 [37]. Натомість відпускні як частина додаткової заробітної плати мають бути враховані при розрахунку ліміту 30% нарахованої заробітної плати згідно пп. «в» пп. 164.2.16 п. 164.2 ст. 164 ПКУ [37].

У другому випадку договір ДМС, який не відповідає вимогам пп. 14.1 52-1 п. 14.1 ст. 14 ПКУ податкові органи не вважають таким, який відповідає вимогам. Свідченням цього є Лист ДПСУ від 30.06.2022 р. № 6360/6/99-00-24-03-03-06 «Шодо оподаткування страхових платежів» [40], роз'яснення Головного управління ДПС у Дніпропетровській області [41] та інші. У такому випадку «вся сума страхових платежів (внесків, премій), сплачена роботодавцем за працівників, включається до оподатковуваного доходу та оподатковується наступним чином: податок на доходи фізичних осіб за ставкою 18% (пп. 164.2.16 п. 164.2 ст. 164 ПКУ). У зв'язку з тим, що працівник фактично отримує не грошовий дохід, а послугу страхування, базу оподаткування для ПДФО визначаємо з урахуванням натурального коефіцієнта (п. 164.5 ст. 164 ПКУ [37]); військовий збір за ставкою 1,5%. Починаючи із 03.09.2022 р., базу оподаткування для військового збору також визначаємо з урахуванням натурального коефіцієнта (пп. 1.4 п. 16-1 підрозд. 10 розд. XX ПКУ [37])» [35].

Водночас, в Листі ДПС №38613/6/99-00-24-03-03-06 від 29.12.2023р [35] зазначено, що «навіть якщо договір добровільного медичного страхування не відповідає вимогам пп. 14.1.52-1 п. 14.1 ст. 14 ПКУ та оподатковується ПДФО та військовим збором у повному розмірі (без права на пільгу, передбачену пп. «в» пп. 164.2.16 п. 164.2 ст. 164 ПКУ), то страховий платіж за таким договором все одно не оподатковується ЄСВ» [35].

Також варто зазначити, що в ПКУ не передбачено коригування фінансового результату до оподаткування відносно договорів добровільного медичного страхування у разі якщо застрахована особа – працівник вже не має трудових відносин із страхувальником.

Наведене вище, на нашу думку, не сприяє активізації ринку ДМС та не дозволяє залучити додаткові кошти для розвитку медичної галузі, у тому числі для приватних медичних закладів, формування медичного бізнесу, ринку надання страхових послуг у сфері медичної діяльності тощо.

Висновки. Аналіз співвідношення понять «договір медичного страхування» наведений у Законі України «Про страхування» і ПКУ дає підстави вважати, що тлумачення поняття наведеного у ПКУ значно звужує вибір суб'єктів – надавачів послуг з ДМС, що також обмежує у реалізації права на вибір з боку страхових кампаній і страхувальників. Вважаємо, що дефініція має бути уніфікована у напрямку гарантування права на вільний вибір медичних послуг і послуг ДМС. Тому вважаємо за доцільне внести зміни у пп. 14.1 52-1 п. 14.1 ст. 14 ПКУ взявши за основу зміст поняття наведеного уч. 1 ст. 6 Закону України «Про страхування».

Діючий алгоритм застосування податкових преференцій для підприємств, установ, організацій, які сплачують страхові платежі за договорами ДМС часто змінюється і є складним. Він не заохочує роботодавців до укладання договорів ДМС для своїх працівників, обмежує у доступі до вільного вибору послуг з ДМС чим порушує норми ч. 1, 3 ст. 49 Конституції України [4], ч. 4 ст. 4 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [42], ст. 283 і 284 Цивільного кодексу України [43].

Врахування зазначеного вище сприятиме мінімізації порушень як з боку податкових органів, так і роботодавців і спонукатиме останніх до підписання договорів ДМС для своїх працівників. Спрощений алгоритм і чітке розуміння податкових наслідків, на нашу думку, також сприятиме залученню інвестицій у розвиток приватної медицини і медичного бізнесу, у тому числі і страхової діяльності.

Перспективним напрямом дослідження видається подальший аналіз механізму правового регулювання оподаткування суб'єктів – надавачів медичних послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про додаткові заходи щодо поліпшення медичної допомоги населенню України: Указ Президента України від 08.08.2000 №963/2000. Сайт LIGA 360. URL: https://ips.ligazakon.net/document/U963_00
2. Про затвердження Міжгалузевої комплексної програми "Здоров'я нації" на 2002-2011 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 10.01.2002 № 14. База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/14-2002-%D0%BF#Text>
3. Про затвердження Галузевої програми стандартизації медичної допомоги на період до 2020 року: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 16.11.2011 р. № 597. Сайт LIGA 360. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MOZ14197?ed=2011_09_16&an=105
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України "у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно" (справа про безоплатну медичну допомогу: Рішення Конституційного Суду України від 29.05.2002 р. № 1-13/2002. База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02#Text>
6. Самооцінка населенням стану здоров'я та рівня доступності окремих видів медичної допомоги у 2015 році (за даними вибіркового опитування домогосподарств у жовтні 2015 року): стат. зб. / Держ. служба статистики України. Київ. 2016. 149 с.
7. Про організацію роботи Стратегічної дорадчої групи з питань реформування системи охорони здоров'я в Україні: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.07.2014 р. № 522. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0522282-14-Text>
8. Про схвалення Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 р. № 1013-р. // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1013-2016-%D1%80#Text>
9. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Як лікуватися в Україні: про державну медицину, медичне страхування та приватні клініки. Сайт INGO. URL: <https://ingo.ua/news/yak-likuvatisya-v-ukrayini-pro-derzhavnu-medicynu-medichne-strahuvannya-ta-privatni-kliniki>
11. Новосолова О.С. Оподаткування страхової діяльності: вітчизняна практика та зарубіжний досвід. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2024 р. № 14. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-14-08-01/2024-14-08-01>
12. Ковальчук К.Ф., Петрова Л.В. Стимулювання розвитку страхової діяльності через механізм оподаткування доходів страхових компаній. Економіка і суспільство. 2018 р. Випуск 14. С. 815-820.
13. Попович Д.В., Герило А.В., Костів М.Б. Особливості оподаткування страхового бізнесу на сучасному етапі. Молодий вчений. 2021 р. № 9 (97). С. 61-65.
14. Тимошук О.В. Теоретичні аспекти податкового регулювання страхової діяльності. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2014. № 2 (17). С. 146-152.
15. Сидоренко О.С. Особливості оподаткування страховиків України: проблемні питання. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2016. № 3. С. 214-222.
16. Пономарьова О.Б., Синюк А.О., Підгірний А.Т. Оподаткування страхових компаній в Україні: зарубіжний досвід, проблеми та перспективи. Молодий вчений. 2016. № 12. С. 847-851.
1. Kay Pestina, Rainey Wallace, Michelle Long.
2. The Regulation of Private Health Insurance. URL: <https://www.kff.org/health-policy/101-the-regulation-of-private-health-insurance/?entry=table-of-contents-introduction>
17. Чорномаз О.Б. Проблеми і перспективи розвитку медичного страхування в Україні. <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2177/vnulpurn2015824210.pdf>
18. Шевчук Ю.В. Сучасний стан розвитку медичного страхування в Україні: фінансовий аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. 2017 р. Випуск 27. Частина 3. С.94-97.
19. Барзилович А. Д. Впровадження обов'язкового медичного страхування в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 5. С. 109-114.
20. Єдиний медичний простір України: правовий вимір: монографія/за заг. ред С.Г. Стеценка. Харків: Право, 2022. 672 с.
21. Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі: монографія /за заг. ред І.В. Чеховської. Ірпінь: Державний податковий університет. 2023. 568 с.
22. Чеховська І. В. Теоретико-методологічні аспекти дослідження проблем сучасної сімейної політики України. Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). 2010. № 1 (48). С. 229- 238.
23. Чеховська І. В. Медичне право України: навчальн. посіб. / І. В. Чеховська. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 480 с.
24. Россильна О.В., Головачова А.С. Особливості медичного страхування в умовах розвитку персоналізованої медицини. Київський часопис права. 2023. № 1. С. 79-85.
25. Самошкіна І.Д. Становлення та розвиток медичного страхування в Україні. Гроші, фінанси і кредит. 2020 р. Випуск 54. С. 218-223.
26. Климух Н. Я. Особливості медичного страхування в Україні в сучасних умовах. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2021. № 1. С. 55-60.
27. Петечел Н. М. Становлення та розвиток медичного страхування в Україні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2020. №53. С.104-114
28. Сокирко О.С., Кобзар І.А., Ханалієва І.С. Розвиток медичного страхування: зарубіжний досвід та можливості його використання в Україні. Економіка і суспільство. 2018 р. Випуск 19. С. 1139-1145.
29. Костенко Т.А., Стоколюк В.В., Заволока Л.О. Стан та перспективи розвитку медичного страхування в Україні з урахуванням іноземного досвіду. Молодий вчений. 2018 р. № 5 (57). С. 721-725.
30. Букевич М.М. Досвід медичного страхування у зарубіжних країнах. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Вип. 21.10. С. 178-184.
31. Медичне право: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С.Б. Булеци; д-ра юрид. наук, доцента М.В. Менджул. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021. 720 с.
32. Добровільне медичне страхування працівників: як застосувати пільгу з ПДФО. Сайт Інтерактивна бухгалтерія. URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/145660>
33. Добровільне медичне страхування працівників: що з ПДФО? Сайт Дебет-Кредит. URL: <https://news.dtk.ua/accounting/individual-transactions/87929-dobrovolne-medicne-strahuvannia-pracivnikiv-shho-z-pdf>
34. Добровільне медичне страхування працівників: за яких умов можна застосовувати пільгу з ПДФО та ЄСВ?. Сайт buhgalter.net Бухгалтерський інтернет-портал. URL: <https://ibuhgalter.net/news/22752>
35. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс «Зір». Сайт LIGA 360. URL: https://ips.ligazakon.net/document/ZN048979?an=&ed=2022_04_29&_ga=2.44741478.359355740.1740491417-5220659.1739874156#_gl=1*1feifpz*_gcl_au*MTQ0MDA5ODM1MC4xNmZ5ODc0MTU2
36. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010. № 2755-VI. База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

37. ПДФО та військовий збір: нюанси оподаткування страхових внесків з медичного страхування. *Сайт 7eminar*. URL: <https://7eminar.ua/news/2262-pdf-ta-viiskovii-zbir-nyuansi-opodatkuvannya-straxovix-vneskiv-z-medichnogo>
38. Про затвердження переліку видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.2010 р. № 1170. *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1170-2010-%D0%BF#Text>
39. Лист ДПСУ від 30.06.2022 р. № 6360/6/99-00-24-03-03-06 «Щодо оподаткування страхових платежів». *Сайт DOCUMENT*. URL: <https://document.vobu.ua/doc/13863>
40. Працівник - застрахована особа за договором добровільного медичного страхування звільнився: що з фінансовим результатом до оподаткування? *Сайт Кадровик*. UA URL: https://www.kadrovik.ua/content/pratsivnyk-zastrahovana-osoba-za-dogovorom-dobrovilnogo-medychnogo-strahuvannya-zvilnyvsya-shho-z-finansovym-rezultatom-do-opodatkuvannya?srsId=AfmBOoIofxUa1pkt3MLLHL3s_g3qHxMMjXvIbEMHfMkm6-_DfX0Ym9xm
41. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закону України від 19.11.1992. № 2801-XII. *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
42. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. № 435-IV. *База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>